

Risicotaxatie bij relationeel geweldplegers in de praktijk: de B-SAFER

Prof. dr. C. de Ruiter

In de huidige studie werd de B-SAFER, een gestructureerd risicotaxatie-instrument voor relationeel geweld, gecodeerd op basis van 146 relationeel geweld zaken van de reclassering, uit de jaren 2004 en 2005. Het doel van de studie was tweeledig: (1) identificatie van subtypen van relationeel geweldplegers door gebruik te maken van de B-SAFER-risicofactoren; (2) onderzoek van de relatie tussen het gestructureerde professionele oordeel gebaseerd op de B-SAFER en recidive van relationeel geweld. Vier subtypen werden geïdentificeerd: *family-only*, *generally violent/antisocial*, *low-level antisocial* en *psychopathology*. Deze subtypen waren vergelijkbaar met de subtypen die gevonden zijn in eerdere buitenlandse studies. Het gestructureerde risicotaxatie oordeel hing significant samen met herhaling van relationeel geweld. De conclusie luidt dat de B-SAFER een valide voorspeller is van recidive met relationeel geweld. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een casus waarbij de B-SAFER is gebruikt om de risicofactoren te inventariseren.

Trefwoorden: relationeel geweld, risicotaxatie, B-SAFER

Relationeel geweld is het lichamelijke geweld, poging tot geweld of dreiging met fysiek geweld door een huidige partner of een ex-partner (Kropp, Hart, & Belfrage, 2005). Relationeel geweld is de meest voorkomende vorm van geweld in Nederland (Ministerie van Justitie, 2002). De prevalentie is moeilijk te schatten, omdat veel slachtoffers hiervan geen aangifte doen bij de politie. Van Dijk, Flight, Oppenhuis en Duesmann (1997) vonden dat 27% van de algemene bevolking in Nederland slachtoffer is geweest van relationeel geweld dat wekelijks of dagelijks voorkwam. Slechts zes procent van de slachtoffers doet aangifte van het geweld bij de politie.

Sinds de jaren '70 is het onderzoek naar relationeel geweld toegenomen. Dat er veel aandacht aan relationeel geweld wordt besteed vloeit voort uit de hoge prevalentie en de kosten die het met zich meebrengt. De economische kosten van relationeel geweld tegen vrouwen zijn naar schatting ruim 145 miljoen euro per jaar (Korf, Meulenbeek, Mot, & Brandt, 1997). Dit bedrag is de totale optelsom van de geschatte kosten voor politie, justitie, medische zorg, psychosociale zorg, arbeid en sociale zekerheid. Sociale zekerheid en arbeidsverzuim zijn de hoogste kostenposten, gevolgd door politie en justitie.

Bij relationeel geweld is de recidive hoger dan bij andere vormen van geweld, omdat het slachtoffer en de dader bij relationeel geweld deel uitmaken van elkaars leefomgeving (Ministerie van Justitie, 2002). Verschillende studies hebben de recidive bij relationeel geweldplegers onderzocht, maar deze percentages

verschillen enorm. In een Nederlandse steekproef van relationeel geweldplegers die in behandeling was, werd een recidivepercentage van 6,6% gevonden (Van Horn, Scholing, & Mulder, 1997). Studies in het buitenland vonden recidivepercentages tussen 4% en 62% (Babcock & Steiner, 1999; Dunford, 2000; Hendricks, Werner, Shipway, & Turinetti, 2006; Shepard, Falk, & Elliott, 2002; Wooldredge & Thistlewaite, 2002). De oorzaken van deze grote verschillen in recidivepercentages zijn onder andere de manier waarop recidive wordt gedefinieerd (van officiële veroordelingen tot zelfrapportage door slachtoffers) en de onderzoekspopulatie die gebruikt wordt in de studie (Van Horn et al., 1997).

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat relationeel geweldplegers een heterogene groep is met verschillende subtypen (Johnson et al., 2006; Langhinrichsen-Rohling, Huss, & Ramsey, 2000; Tweed & Dutton, 1998; Waltz, Babcock, Jacobson, & Gottman, 2000). Dit houdt in dat verschillende soorten interventies nodig zijn voor de verschillende typen relationeel geweldplegers. Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) bestudeerden bestaande typologieën van relationeel geweldplegers om te bepalen welke subtypen consistent naar voren kwamen in de literatuur en om onderliggende beschrijvende dimensies te identificeren. Deze drie beschrijvende dimensies waren (1) de ernst (en frequentie) van het fysieke relationeel geweld, (2) de algemeenheid van geweld (alleen geweld binnen gezin vs. geweld buiten gezin en gerelateerde variabelen zoals crimineel gedrag), en (3) de psychopathologie of persoonlijkheidsstoornis van de relationeel geweldpleger. Op basis van hun review suggereerden Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) drie subtypen, namelijk

Dimensie	Family-only	Dysphoric/ borderline	Generally violent/antisocial
Ernst van geweld	Laag	Matig-hoog	Matig-hoog
psychologisch en seksueel misbruik	Laag	Matig-hoog	Matig-hoog
Algemeenheid van geweld			
geweld buiten het gezien	Laag	Laag-matig	Hoog
crimineel gedrag	Laag	Laag-matig	Hoog
Psychopathologie/ persoonlijkheidsstoornis			
persoonlijkheidsstoornis	Niet of passief/ afhankelijk	Borderline of schizoïde	Antisociaal/ psychopathie
alcohol/ drug misbruik	Laag-matig	Matig	Hoog
depressie	Laag-matig	Hoog	Laag
woede	Matig	Hoog	Matig

NB: van Holtzworth-Munroe en Stuart (1994)

Tabel 1. Subtypes van relationeel geweldplegers en hoe ze verschillen op de beschrijvende dimensies

family-only, *dysphoric/borderline* en *generally violent/antisocial*. De verschillen tussen deze subtypen staan beschreven in Tabel 1.

De typologieën van relationeel geweldplegers die sinds Holtzworth-Munroe en Stuart's (1994) review zijn gepubliceerd, ondersteunen deze typologie (Johnson et al., 2006; Langhinrichsen-Rohling et al., 2000; Tweed & Dutton, 1998; Waltz et al., 2000). Holtzworth-Munroe, Meehan, Herron, Rehman en Stuart (2000) onderzochten later hun eigen typologie in een steekproef van 102 relationeel gewelddadige mannen uit de algemene bevolking. De drie subtypen werden teruggevonden, samen met nog een vierde subtype; het *low-level antisocial* subtype. Dit laatste subtype had matige scores op antisocialiteit, relationeel geweld en algemeen geweld. Op de meeste variabelen viel dit subtype tussen het *family-only* en *generally violent/antisocial* type in.

Bewijs voor een betrouwbare en valide typologie van relationeel geweldplegers kan van groot theoretisch en praktisch belang zijn. Een dergelijke typologie kan helpen bij het vinden van effectievere behandelingen, wat resulteert in een goede matching van patiënt en behandeling. Standaardbehandelingen voor relationeel geweldplegers zijn misschien minder effectief voor bepaalde subtypen plegers (Holtzworth-Munroe & Meehan, 2004; Murphy & Eckhardt, 2005). Bovendien hebben de verschillende subtypen ook verschillende risicoprofielen voor recidive. In Nederland worden jaarlijks vele zaken van relationeel geweld bij de reclassering onderzocht. De reclassering biedt in gevallen van relationeel geweld in een vroeg stadium hulp aan daders die in aanraking zijn gekomen met politie. Samen met de dader wordt gezocht naar mogelijkheden om het geweld te stoppen. Het doel van de huidige empirische studie is tweeledig. Ten eerste zal er geprobeerd worden met behulp van de B-SAFER subtypen van relationeel geweldplegers te classificeren door gebruik te maken van de drie beschrijvende dimensies: ernst van relationeel geweld, algemeenheid van geweld en psychopathologie/persoonlijkheidsstoornis. Ten tweede willen we onderzoeken of de B-SAFER een valide instrument is om recidive van relationeel geweld te voorspellen.

Methode

Steekproef

Een steekproef van 146 reclasseringsdossiers werd gebruikt. Deze dossiers bevatten relationeel geweldzaken die doorverwezen zijn naar de reclassering in vier regio's in Nederland in de jaren 2004 en 2005. De plegers waren voornamelijk van het mannelijke geslacht (94%). De leeftijd van de steekproef varieerde van 20 tot 62 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 38.5 jaar. Tweeëndertig procent van de steekproef was Nederlands, 19% Surinaams, 16% Turks, 14% Marokkaans, 10% Antilliaans en de resterende 9% had een andere etnische achtergrond. Achtendertig procent van de steekproef was naast voor relationeel geweld al eens eerder veroordeeld voor andere ernstige misdaden.

Van 46 van de 146 dossiers konden geen follow-up gegevens over recidive worden verzameld, omdat twee politieregio's geen follow-up gegevens hebben aangeleverd. Deze cases zijn uit het bestand verwijderd, waardoor er voor het recidive-onderzoek een steekproef overbleef van 100 cases.

B-SAFER

De *Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk* (B-SAFER) is een gestructureerde richtlijn voor het beoordelen van het risico bij relationeel geweld (Kropp et al., 2005). De B-SAFER bevat 10 risicofactoren die onderverdeeld zijn in twee secties. Sectie I bevat vijf risicofactoren die gerelateerd zijn aan het verleden van de dader wat betreft relationeel geweld (ernstig lichamelijk/seksueel geweld, gewelddadige dreigementen of gedachten, escalatie, schending van voorwaarden of toezicht, negatieve opvattingen over huiselijk geweld), en sectie II bevat vijf risicofactoren die gerelateerd zijn aan de daders geschiedenis van psychologisch en sociaal functioneren (andere ernstige delicten, relatieproblemen, problemen m.b.t. werk en/of financiën, middelenmisbruik, psychische stoornis). Deze risicofactoren worden gescoord voor het afgelopen jaar en voor het verleden (langer dan een jaar geleden).

De aanwezigheid van de risicofactoren wordt gescoord op een driepuntsschaal die de zekerheid van de assessor weergeeft: 'J' (aanwezig), '?' (mogelijk of gedeeltelijk aanwezig), 'N' (afwezig).

Als er niet genoeg informatie beschikbaar is over een bepaalde factor, dan wordt die factor niet gescoord (overgeslagen; Kropp et al., 2005). Dit wordt aangegeven met een 'X'. De laatste stap in het scoren van de B-SAFER is het geven van een oordeel voor het onmiddellijke risico (binnen twee maanden), langetermijnrisico (langer dan 2 maanden) en het risico op extreem ernstig of dodelijk geweld. Deze oordelen worden gescoord als 'laag' (L), 'matig' (M), 'hoog' (H) (Kropp et al., 2005).

Procedure

De cliëntendossiers moesten de volgende informatie bevatten: (a) aantekeningen van het interview met de verdachte bij de reclassering, (b) een verklaring van het slachtoffer, (c) een verklaring van de verdachte tijdens de arrestatie, (d) een officieel strafblad tot het moment van arrestatie en (e) een adviesrapport van de reclassering aan de rechtbank. Soms was er ook een verklaring van een getuige in het dossier. De 146 dossiers werden gescoord aan de hand van de B-SAFER.

Vier assessors hebben de dossiers gescoord. Alle vier hebben een training van één dag gehad van één van de auteurs van de B-SAFER, dr. Henrik Belfrage uit Sundsvall, Zweden. Na de training hebben de vier assessors nog eens 12 oefenzaken onafhankelijk van elkaar gescoord en daarna besproken in een consensusbespreking.

Voor de beschrijvende dimensie *ernst van het relationele geweld* is het eerste item van de B-SAFER gebruikt ('ernstig lichamenlijk/seksueel geweld'). Dit item bevat daadwerkelijk fysiek geweld of pogingen daartoe (Kropp et al., 2005). Item 6 van de B-SAFER ('andere ernstige delicten') werd gebruikt om de beschrijvende dimensie *algemeenheid van geweld* te meten, al komt dit item niet exact overeen met de definitie van 'algemeenheid van geweld'. Andere ernstige delicten reflecteert de neiging zich bezig te houden met antisociaal gedrag dat aanhoudend, frequent of divers is, waar ook algemeen geweld onder valt (Kropp et al., 2005). Dit B-SAFER item is dus iets breder dan de beschrijvende dimensie. Voor het meten van de derde beschrijvende dimensie *psychopathologie/persoonlijkheidsstoornis* is item 10 van de B-SAFER gebruikt. Dit item heet 'psychische stoornis' en omvat stoornissen van gedachten en perceptie zoals wanen en hallucinaties; intellectuele of cognitieve beperkingen; emotionele problemen zoals depressie, manie en extreme woede of angst; en gedesorganiseerd of onstabiel gedrag zoals extreme impulsiviteit of suicidaliteit (Kropp et al., 2005). Tevens werd item 9 'middenmisbruik' gebruikt voor deze dimensie, omdat middenmisbruik volgens Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) ook bij de derde dimensie hoort. De andere zes B-SAFER items werden niet in de analyses gebruikt.

Voor de analyses zijn de items die als 'X' (overgeslagen) gescoord zijn, vervangen door 'N' (afwezig). Door de overgeslagen items te vervangen door 'N' verkrijgen we een conservatieve schatting van de risicofactoren van de verdachten. In totaal zijn er 30 overgeslagen items vervangen door 'N', wat minder dan 3% is van alle gescoorde items.

Recidivegegevens

Recidivegegevens werden verzameld door gebruik te maken van politieregistraties. Er zijn geen gegevens uit het Centraal Justitieel Documentatie (CJD) systeem gebruikt omdat (1) de kans bestaat dat bepaalde zaken daardoor dubbel geteld zouden worden en (2) omdat uit de CJD gegevens niet duidelijk is of het (nieuwe) strafbare feit relationeel geweld betreft. De follow-up gegevens werden zodanig verwerkt dat inzicht ontstond in de snelheid en de aard van de recidive. Voor inzage in de politieregistratie systemen is toestemming verleend door het Ministerie van Justitie. Vervolgens is nog toestemming gevraagd aan alle betreffende regionale politiekorpsen.

Resultaten

Subtypes van relationeel geweldplegers

De data zijn geanalyseerd door gebruik te maken van de *k-means* clusteranalyse in SPSS. Gebaseerd op eerdere studies zijn er verschillende clusteranalyses uitgevoerd, waarbij *k* werd vastgezet op 2, 3 of 4 clusters (Holtzworth-Munroe et al., 2000; Holtzworth-Munroe & Stuart, 1994; Johnson et al., 2006; Tweed & Dutton, 1998). Een vier-cluster oplossing werd gevonden als best passend voor de data ($R^2 = .48$).

Nadat de *k-means* clusteranalyses waren uitgevoerd, zijn er een reeks eenweg-ANOVA's verricht om verschillen tussen de clusters op de B-SAFER risicofactoren te onderzoeken. Daarna zijn er post-hoc-vergelijkingen met Bonferroni correctie uitgevoerd voor ieder B-SAFER-item. De resultaten van deze analyses zijn te zien in Tabel 2. Een significant verschil tussen de clusters werd gevonden voor het item 'ernstig lichamenlijk/seksueel geweld', dat gebruikt was voor de beschrijvende dimensie *ernst van geweld* ($F(3,142) = 9.57, p < .05$, voor het afgelopen jaar en $F(3,142) = 9.14, p < .05$, voor het verleden). Verder werd er een significant verschil gevonden tussen de clusters voor het item 'andere ernstige delicten' voor het afgelopen jaar en voor het verleden ($F(3,142) = 3.52, p < .05$ en $F(3,142) = 116.89, p < .05$, respectievelijk). Voor het item 'psychische problemen' werd er een significant verschil gevonden tussen de clusters voor het afgelopen jaar ($F(3,142) = 53.02, p < .05$) en voor het verleden ($F(3,142) = 82.14, p < .05$). Voor het item 'middenmisbruik' werd een significant resultaat gevonden voor zowel het afgelopen jaar als voor het verleden ($F(3,142) = 51.03, p < .05$ en $F(3,142) = 61.73, p < .05$, respectievelijk).

Cluster 1: Family-only

Cluster 1 ($n = 54$) is het *family-only* cluster genoemd. Dit subtype had lage scores op veel risicofactoren. Deze plegers hadden significant lagere scores dan de andere drie clusters op 'ernstig lichamenlijk/seksueel geweld' voor het verleden, 'andere ernstige delicten' voor het verleden en 'middenmisbruik' voor het verleden ($p < .05$). Op het item 'middenmisbruik' voor het afgelopen jaar had dit subtype een significant lagere score dan Clusters 2 en 3 ($p < .05$). Verder had dit cluster lagere scores dan Clusters 2 en 3 op het item 'psychische problemen' voor zowel het afgelopen jaar als het verleden ($p < .05$).

B-SAFER item	Family-only		Generally violent/antisocial		Low-level antisocial		Psychopathology		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
1. Ernstig lichamelijk/seksueel geweld										
Afgelopen jaar	1.44	.57 ²	1.88	.33 ¹³	1.14	.77 ²⁴	1.71	.53 ³	9.57	.00
Verleden	.65	.71 ²³⁴	1.54	.65 ¹	1.11	.83 ¹	1.19	.83 ¹	9.14	.00
6. Andere ernstige delicten										
Afgelopen jaar	.30	.66 ²	.92	.98 ¹	.54	.89	.48	.81	3.52	.02
Verleden	.24	.43 ²³⁴	1.81	.49 ¹⁴	1.89	.32 ¹⁴	.55	.68 ¹²³	116.89	.00
9. Middelennisbruik										
Afgelopen jaar	.26	.56 ²³	1.96	.20 ¹³⁴	.63	.69 ¹²	.52	.72 ²	51.03	.00
Verleden	.11	.32 ²³⁴	2.00	.00 ¹³⁴	.69	.87 ¹²	.55	.77 ¹²	61.73	.00
10. Psychische problemen										
Afgelopen jaar	.35	.59 ²⁴	1.38	.85 ¹³	.31	.53 ²⁴	1.81	.48 ¹³	53.02	.00
Verleden	.07	.26 ²⁴	1.19	.94 ¹³⁴	.17	.56 ²⁴	1.74	.58 ¹²³	82.14	.00

NB: Superscripted getallen (1, 2, 3, 4) geven de significante verschillen aan tussen de clustertypes, gebruik makende van de Bonferroni correctie ($p < .0$)

Tabel 2. Gemiddelde scores, standaarddeviaties en significante verschillen tussen de clustertypes per item

Cluster 2: *Generally violent/antisocial*

Cluster 2 ($n = 26$) is het *generally violent/antisocial* cluster genoemd, omdat individuen in dit cluster hoge scores hadden op alle vier de B-SAFER-risicofactoren. Dit cluster had een significant hogere score dan Clusters 1 en 3 op 'ernstig lichamelijk/seksueel geweld' voor het afgelopen jaar en een hogere score dan Cluster 1 op dit item voor het verleden ($p < .05$). Op het item 'andere ernstige delicten' voor het afgelopen jaar had dit cluster een significant hogere score dan Cluster 1 en een hogere score dan Clusters 1 en 4 op dit item voor het verleden ($p < .05$). Verder had dit cluster een significant hogere score dan de andere drie clusters op het item 'middelennisbruik' voor zowel het afgelopen jaar en het verleden ($p < .05$). Op het item 'psychische problemen' had dit cluster een significant hogere score dan Clusters 1 en 3 voor het afgelopen jaar en een hogere score dan Clusters 1 en 3, maar significant lager dan Cluster 4 voor het verleden ($p < .05$).

Cluster 3: *Low-level antisocial*

Cluster 3 ($n = 35$) is gelabeld als het *low-level antisocial* cluster, omdat deze individuen matige scores hadden op 'ernstig lichamelijk/seksueel geweld' en 'andere ernstige delicten' voor het afgelopen jaar. Op de meeste metingen viel dit subtype tussen het *family-only* en het *generally violent/antisocial* type in. Echter, op het item 'andere ernstige delicten' voor het verleden had dit cluster een significant hogere score dan Clusters 1 en 4 ($p < .05$).

Cluster 4: *Psychopathology*

Cluster 4 ($n = 31$) is het *psychopathology* cluster genoemd en komt nauw overeen met het *dysphoric/borderline* subtype van Holtzworth-Munroe en Stuart's (1994) typologie. Desondanks kon dit cluster niet *dysphoric/borderline* genoemd worden, omdat het uit de beschikbare dossierinformatie niet duidelijk was aan welke psychische problemen deze plegers leden. Dit

cluster had matige scores op de meeste risicofactoren. Echter, deze *psychopathology*-plegers hadden een significant hogere score dan Clusters 1 en 3 op het item 'psychische problemen' voor het afgelopen jaar en een hogere score vergeleken met alle andere clusters op dit item voor het verleden ($p < .05$).

Voorspellende waarde van de B-SAFER

Om de voorspellende waarde van de B-SAFER te onderzoeken werd gebruik gemaakt van de *Receiver Operating Characteristics*-analyse (ROC analyse; Rice & Harris, 1995; de Vogel, 2005). Onderdeel hiervan is de berekening van de sensitiviteit (terecht beoordeeld als hoog risico) en specificiteit (terecht beoordeeld als laag risico). De ROC-analyse zet voor verschillende cut-off scores van de B-SAFER, de sensitiviteit (X-as) af tegen de 1-specificiteit (Y-as). De lijn (curve) die ontstaat, geeft de AUC-waarde (Area Under the Curve) weer. Deze geeft de kans aan dat de B-SAFER kan voorspellen of een willekeurige verdachte van relationeel geweld zal recidiveren. Een AUC van .50 betekent een voorspellende waarde op kansniveau (zoals het opgooien van een munt). Een AUC-waarde van .70 en hoger wordt gezien als matig en een waarde boven .75 wordt als een goede voorspellende waarde beschouwd (Douglas, 2001). Voor de subgroepen met eindoordelen laag-matig-hoog op de B-SAFER werden *survival curves* gemaakt. Een *survival curve* meet het moment tussen de tijd dat het (eerste) index-delict heeft plaats gevonden en het moment dat de verdachte (eventueel) recidiveert. Met andere woorden, de *survival curve* zet de tijd vanaf het moment waarop de arrestatie heeft plaatsgevonden af tegen de periode dat de dader (mogelijk) recidiveert in de periode van 2004-2005 tot medio 2007. Deze analyse werd gedaan voor de eindoordelen (laag-matig-hoog) van de totale groep.

In totaal bleken 10 van de 100 cliënten binnen de follow-up periode opnieuw relationeel geweld gepleegd te hebben volgens de politieregistratie. De AUC-waarden voor de B-SAFER zijn

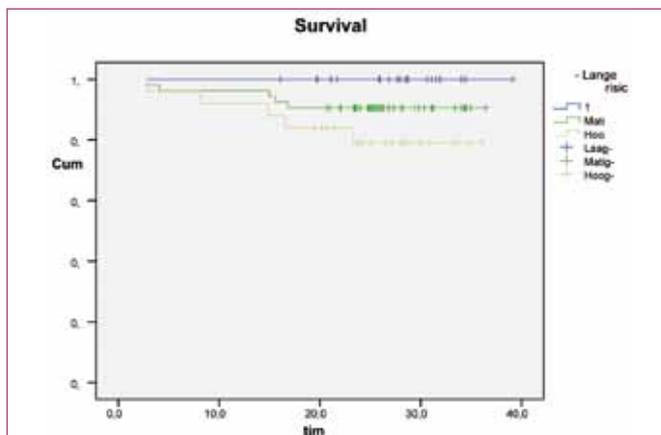
Risico-oordeel	Laag	Matig	Hoog
B-SAFER			
lange termijn risico	N = 22	N = 53	N = 25
Wel gerecidiveerd	0%	9,4%	20%
Niet gerecidiveerd	100%	90,6%	80%

Tabel 3. Percentages recidive per risicocategorie (N=100)

alleen berekend voor het langetermijnrisico. Langetermijnrisico wil zeggen het risico vanaf 2 maanden na het relationele geweld. Hiervoor is gekozen, omdat de follow-up periode minimaal 2 jaar is en geen enkele cliënt binnen 2 maanden is gerecidiveerd. Dit maakt het langetermijnrisico bruikbaar dan het onmiddellijke risico. Ook de andere voorspeller, nl. levensbedreigend geweld kon niet meegenomen worden in de ROC-analyse, omdat hierover geen follow-up gegevens beschikbaar waren. Voor de gehele steekproef heeft de B-SAFER (lange termijn risico) een significante AUC-waarde van .70 ($p = .04$).

In Tabel 3 zijn de aantallen en percentages recidive per risicocategorie weergegeven. Bij het langetermijnrisico van de B-SAFER is de minderheid ingedeeld in de 'laag risico' categorie. In deze categorie is niemand gerecidiveerd. De meerderheid heeft een oordeel 'matig risico'. Hiervan is 9,4% gerecidiveerd. Het hoogste percentage recidive vinden we bij de cliënten die in de categorie 'hoog risico' zijn ingedeeld, namelijk 20%.

Voor de daders die laag, matig of hoog scoorden op de B-SAFER (lange termijn risico) zijn de survival curves aangemaakt. Deze curves zijn afgebeeld in Figuur 1.

Figuur 1. Survival curves voor cliënten die laag, matig en hoog scoorden op de B-SAFER

Zoals te zien in Tabel 4 hieronder is er op alle toetsen sprake van een significante trend ($p < .10$) tussen de curves van de daders

Risico-oordeel	Chi-square	df	p
Log Rank (Mantel-Cox)	5.15	2	.08
Breslow (generalized Wilcoxon)	4.91	2	.09
Tarone-Ware	5.03	2	.08

Tabel 4. Verschillen tussen de curves voor cliënten die laag, matig en hoog scoorden op de B-SAFER.

die een laag, matig of hoog risico eindoordeel kregen op de B-SAFER. Dit betekent dat de B-SAFER in staat is om relatief nauwkeurig te differentiëren tussen de drie risicocategorieën.

Discussie

De huidige studie classificeerde subtypen aan de hand van een steekproef van relationeel geweldplegers die voor evaluatie doorverwezen zijn naar de reclassering. De resultaten geven aan dat relationeel geweldplegers betekenisvol ingedeeld konden worden in vier subtypen. De vier subtypen waren: *family-only*, *generally violent/antisocial*, *low-level antisocial* en *psychopathology*. Deze subtypen verschilden op de beschrijvende dimensies *ernst van geweld*, *algemeenheid van geweld* en *psychopathologie/ persoonlijkheidsstoornis* en zijn vergelijkbaar met de vier subtypen gevonden in de studie van Holtzworth-Munroe en collega's (2000).

Het *family-only* subtype (37% van de steekproef) gebruikt laag tot matig ernstig geweld. Ze zijn waarschijnlijk niet betrokken bij algemeen antisociaal gedrag en hebben geen alcohol en/of drugsproblemen. Het *generally violent/antisocial* type (18% van de steekproef) gebruikt ernstig geweld. Dit subtype heeft serieuze alcohol- en/of drugsproblemen en heeft een matig niveau van psychische problemen. Verder houden deze plegers zich bezig met ander antisociaal gedrag. Het *low-level antisocial* subtype (24% van de steekproef) gebruikt matig ernstig geweld. Dit subtype heeft zich beziggehouden met antisociaal gedrag in het verleden, maar niet in het afgelopen jaar. Deze plegers hebben waarschijnlijk geen alcohol en/of drugsproblemen of psychische problemen. Het *psychopathology* type (21% van de steekproef) heeft voornamelijk psychische problemen. Dit subtype scoort matig op ernstig lichamelijk/seksueel geweld, andere ernstige delicten en middelenmisbruik. Vanwege de hoge mate van psychische problemen en de matige scores op de andere items, is dit subtype vergelijkbaar met Holtzworth-Munroe en Stuart's (1994) *dysphoric/borderline* type.

De *base rate* van recidive in deze steekproef is extreem laag (10%). De kans dat iemand hierdoor verkeerd als recidivegevaarlijk ingeschat wordt, is daardoor relatief hoog. Andere, internationale studies vonden hogere recidivecijfers bij plegers van rationeel geweld. Hendricks, Werner, Shipway en Turinetti

(2006) onderzochten arrestaties van relationeel geweldplegers na het afronden van hun behandeling. Zij vonden een recidivepercentage van 17,5% binnen 18 maanden na het afronden van de behandeling. Wooldradge en Thistlethwaite (2002) vonden dat 24.1% opnieuw gearresteerd werd tijdens een follow-up van 2 jaar. Een nog hoger percentage werd gevonden door Shepard, Falk en Elliot (2002). Zij verzamelden data uit de databestanden van justitie en vonden dat tussen de 44% en 51% van de daders binnen anderhalf jaar recidiveerde.

In Nederland is onderzoek op dit terrein schaars. Van Horn, Scholing en Mulder (2006) hebben bij het vaststellen van recidive gebruik gemaakt van CJD-gegevens. Het probleem hiervan is echter dat van de CJD-gegevens niet duidelijk is of het strafbare feit relationeel geweld betreft. Er wordt vaak alleen maar gemeld dat het om mishandeling of bedreiging gaat. Hieruit valt niet op te maken dat het mishandeling van de partner betreft.

Een verklaring voor de lage *base rate* in de huidige steekproef kan zijn dat veel verdachten een proeftijd opgelegd hebben gekregen. In totaal hebben 77 van de 100 verdachten een proeftijd van 2 jaar opgelegd gekregen. Dit is meer dan drie kwart van alle cases. Het risico van recidive binnen de twee jaar, die voor dit onderzoek als uitgangspunt is genomen, kan hierdoor kleiner zijn geworden. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat er politiebestedingen zijn gebruikt om de recidive vast te stellen. Hiervoor moet er aangifte zijn gedaan. Het kan goed zijn dat niet alle opnieuw gepleegde relationeel geweldsincidenten bij de politie zijn gemeld. Echter, de hierboven beschreven andere studies hebben ook gebruik gemaakt van arrestaties en politiebestedingen en vonden toch een hoger recidivepercentage. Deze verklaring is dus niet volledig afdoende.

De B-SAFER had een significante AUC-waarde van .70. In vergelijking met ander, buitenlands onderzoek, scoort de B-SAFER redelijk. Voor de SARA, waar de B-SAFER van afgeleid is, werden er AUC-waarden gevonden variërend van .49 tot .65 (Grann & Wedin, 2002). Nicholls, Ogloff en Douglas (2004) berekenden de AUC-waarde voor onder andere de HCR-20. De HCR-20 is een risicotaxatie-instrument voor algemeen geweld en bevat 10 historische items, 5 klinische items en 5 risicomangement items. Zij vonden AUC-waarden tussen de .67 en .75. Ook in Nederland is er onderzoek gedaan naar de predictieve validiteit van risicotaxatie instrumenten. De Vogel, De Ruiter, Van Beek en Mead (2004) vonden een AUC-waarde van .80 voor de Sexual Violence Risk-20 (SVR-20) totaal score.

Concluderend kan worden gesteld dat de B-SAFER een bruikbaar instrument is met een goede predictieve nauwkeurigheid. Deze resultaten ondersteunen het gebruik van de B-SAFER bij de reclassering. Indien de B-SAFER geïmplementeerd zou worden, dient er aandacht besteed te worden aan de wijze waarop reclasseringswerkers hun informatie verzamelen over de diverse risicofactoren. Zij moeten hiervoor voldoende tijd en mogelijkheden hebben. Ook valt gebruik van een semi-gestructureerd interview voor het systematisch uitvragen van het delictgedrag (en andere risicofactoren) bij de dader (en evt. het slachtoffer) te overwegen. Gebruik van de B-SAFER zou vergezeld moeten gaan

van een training in vaardigheden wat betreft het verzamelen van informatie over aard en ernst van het relationele geweld.

De recent aan de B-SAFER (zie ook de Ruiter, 2009) toegevoegde slachtofferkenmerken zijn een belangrijke aanvulling op de 10 risicofactoren die louter op de dader betrekking hebben. De aandacht voor de rol van het slachtoffer sluit aan bij moderne systeembenaderingen van relationeel geweld (Groen & Van Lawick, 2003), waarin de rol van beide partners wordt belicht.

De huidige studie heeft een aantal beperkingen. Ten eerste, de beschrijvende dimensie *psychopathologie/ persoonlijkheidsstoornis* werd geoperationaliseerd door de items 'middenmisbruik' en 'psychische problemen'. Dit is een beperktere operationalisering dan die gebruikt is in eerdere studies. Bijvoorbeeld, een aantal studies gebruikte de Millon Clinical Multiaxial Inventory (MCMI). Dit is een zelfrapportage vragenlijst bestaande uit 175 items die verschillende As I- en II-stoornissen meet (Holtzworth-Munroe et al., 2000; Johnson et al., 2006; Tweed & Dutton, 1998; Waltz et al., 2000). Tevens was het in de huidige studie niet mogelijk om vast te stellen aan welke concrete psychische problemen de relationeel geweldplegers leden. Ten tweede, is in de huidige studie 'andere ernstige delicten' gebruikt om de beschrijvende dimensie *algemeenheid van geweld* te meten. Ook al is geweld een delict, andere ernstige delicten is een breder begrip.

Concluderend, de subtypen van relationeel geweldplegers die in de huidige studie geïdentificeerd zijn, zijn vergelijkbaar met de subtypes geïdentificeerd door Holtzworth-Munroe en collega's (2000). Bovendien bleek de B-SAFER, een gestructureerd en tijdsefficiënt risicotaxatie-instrument, effectief in het onderscheiden van de vier subtypen. Tevens suggereren de data dat de B-SAFER een nauwkeurige voorspeller is van recidive met relationeel geweld. Een toekomstig, prospectief onderzoek naar de voorspellende waarde van het instrument zal wellicht nog betere resultaten opleveren.

De huidige ondersteuning voor de interculturele generaliseerbaarheid van Holtzworth-Munroe en Stuart's (1994) typologie benadrukt het belang van deze typologie voor risicomangement en behandelingsinterventies. In lijn met het behoefteprincipe van de 'What Works' benadering (Andrews & Bonta, 2003) zouden de risicomangement strategieën, die zich richten op de onderliggende risicodimensies die kenmerkend zijn voor de vier subtypen, het meest effectief zijn. Volgens het risicoprincipe van deze benadering heeft het *family-only* subtype de minst intensieve interventie nodig en de *generally violent/antisocial* de meest intensieve. In de hiernavolgende casus wordt het gebruik van de B-SAFER in de praktijk geïllustreerd.

Casus

Op vrijdag 19 november 2004 meldt mevrouw De W. zich op het politiebureau te H. Zij vertelt dat zij telefonisch gestalkt wordt door de heer S, haar ex-partner. De politie raadde mevrouw De W. aan een logboek bij te houden waarin zij de belaging registreert. Een maand later verschijnt zij opnieuw op het politiebureau en overhandigt een handgeschreven logboek van de

telefonische belaging en een cassettebandje waarop enkele van de gesprekken waren opgenomen. Zij verzocht de politie contact op te nemen met de heer S. om hem te verzoeken te stoppen met de belaging. Hierop heeft de politieambtenaar met S. gebeld, maar deze gaf te kennen zich niet te laten weerhouden door de politie. Een week later verschijnt mevrouw De W. opnieuw op het bureau om aangifte te doen contra de heer S. ter zake van belaging.

Achtergrond

De belaging middels telefoonterreur, opzoeken en verbaal bedreigen is begonnen nadat mevrouw De W. een dochter heeft gekregen. Het is echter onbekend of de heer S. de biologische vader is. De belaging bestond uit telefoontjes waarbij de heer S. mevrouw uitschold voor hoer. Hij eiste dat mevrouw bij hem terugkwam anders zou hij haar vermoorden. Er zijn dagen geweest dat hij wel tien keer op een dag belde. Volgens mevrouw kon de heer S. niet verkroppen dat zij een nieuwe relatie kreeg en kort na het aangaan van deze nieuwe relatie zwanger raakte. De heer S. denkt dat het kind mogelijk van hem is.

De heer S. en mevrouw De W. hebben vroeger een relatie gehad en anderhalf jaar geleden heeft de heer S. meerdere malen geweld tegen mevrouw De W. gebruikt. Zo heeft hij haar meerdere malen met haar hoofd tegen de muur geslagen, hij heeft geprobeerd haar te verstikken door een deken over haar hoofd te leggen en vervolgens op haar hoofd te gaan zitten. Ook heeft S. meerdere zaken in de woning van De W. vernield, o.a. een toiletdeur en het plafond in de slaapkamer. Volgens mevrouw De W. rookte S. na zo'n agressieve uitbarsting vaak een joint om weer tot rust te komen. Mevrouw De W. is erg bang voor de belaging, omdat ze weet dat de heer S. door kan draaien en dan erg agressief kan worden. Zij durft op bepaalde plekken in de buurt niet meer te komen, omdat ze weet dat de heer S. daar in zijn auto zit te wachten. S. heeft twee keer bij haar woning aangebeld en rende hard weg als ze door het raam keek. De dreigementen werden steeds heviger. Op het laatst zei hij dat hij Turken de opdracht gegeven zou hebben om haar te vermoorden. Mevrouw De W. is erg bang voor de heer S. geworden: *'Ik kijk steeds om me heen als ik buiten rondloop. Ik ben ervan overtuigd dat hij gek genoeg is om veel geweld tegen mij te gebruiken*

en dat hij in staat is om mij te vermoorden.' Volgens mevrouw De W. is S. verslaafd aan hasj; hij zou voor 25 euro per dag roken.

De heer S. heeft begin november 2004 ook de nieuwe vriend van mevrouw De W. lastig gevallen door hem met zijn auto klem te rijden. S. heeft haar nieuwe vriend geduwd en hem gezegd dat hij mevrouw De W. terug wilde.

Naar aanleiding van deze aangifte heeft de politie diverse getuigen gehoord. Bij de mishandelingen zelf waren geen getuigen aanwezig, de belaging kon wel bevestigd worden door ooggetuigen, onder andere door de nieuwe partner van mevrouw De W.. Een goede vriend van mevrouw De W. heeft gezien dat zij blauwe plekken op haar armen en benen had in de tijd van haar relatie met S. Tijdens deze relatie ging het volgens deze vriend niet goed met mevrouw De W.. Zij werd steeds magerder, kwam niet op tijd op haar werk en werd hierom zelfs ontslagen.

Als de heer S. wordt aangehouden door de politie, ontkent hij de ten laste gelegde feiten ten dele. Zo ontkent hij de incidenten waarbij hij mevrouw De W. tegen de muur heeft gegooid en haar met een deken over haar hoofd heeft gepoogd haar te verstikken. De vernieling van de toiletdeur geeft hij toe. De heer S. legt de schuld van de problemen bij mevrouw De W.: *'Als het bloed onder mijn nagels vandaan wordt gehaald reageer ik dat af, op iets anders dan een persoon.'*

De B-SAFER biedt een gestandaardiseerde en efficiënte wijze om gevallen van relationeel geweld te analyseren, zodat het risico van toekomstig geweld kan worden beoordeeld en een risicohanteringsplan kan worden opgesteld. De transparantie die de B-SAFER biedt, naast het feit dat de methode gebaseerd is op wetenschappelijke evidentie, biedt vele voordelen boven de traditonele, ongestructureerde risicotaxatie. ■

Dit artikel is eerder verschenen als hoofdstuk in het boek van De Ruiter, C. (2011). Risicotaxatie bij relationeel geweldplegers in de praktijk: De B-SAFER. In: Anne Groenen, Emma Jaspaert & Geert Vervaeke (eds.), Partnergeweld: Als liefde een gevecht wordt (pp. 259-290). Leuven/Den Haag: Acco

B-SAFER: Richtlijn voor risicotaxatie relationeel geweld

Codenummer:	Datum arrestatie: 2005	Geboortedatum: 12 april 1972	Etniciteit: NL	Geslacht: Man
Ingevuld door:		Ingevuld op:		
Informatiebronnen: ☐ Gesprek met de dader/ verdachte [ ] nee [✓] ja ☐ Gesprek met slachtoffer(s)/ proces-verbaal slachtoffer [ ] nee [✓] ja ☐ Informatie uit justitiesystemen: CJD [ ] nee [✓] ja CVS [✓] nee [ ] ja BPS [✓] nee [ ] ja ☐ Anders, nl.: _____		Item classificatie procedure: X = Open gelaten (onvoldoende informatie) J = Aanwezig ? = Mogelijk of gedeeltelijk aanwezig N = Niet aanwezig		
Relationeel geweld Hieronder wordt geweld tegen alle intieme partners verstaan (zoals huwelijkspartners, samenlevingspartners en dates)		(X,J,?,N)	Motivatie	

1. Ernstig lichamenlijk/ seksueel geweld Daadwerkelijk gebruik van of poging tot lichamenlijk geweld, inclusief seksueel geweld en gebruik van wapens Onder 'Ernstig' wordt verstaan: levensbedreigend geweld en geweld dat heeft geleid tot verwondingen die medische aandacht vereisten → codeer als 'J' Minder ernstig geweld → codeer als '?'	Afgelopen jaar	N	
	Verleden	J	verstikt met een deken; hoofd tegen wand gegooit
2. Ernstige gewelddadige dreigementen, gedachten of intenties Moorddadige of agressieve gedachten, impulsen, plannen of gedrag Onder 'Ernstig' wordt verstaan: dreigen met verwondingen of dood en bedreigingen met wapens, aanhoudende en overheersende agressieve gedachten en expliciete plannen → codeer als 'J' Minder ernstige dreigementen, gedachten of plannen → codeer als '?'	Afgelopen jaar	J	sinds ex-vriendin zwanger is: stalking en bedreiging met moord
	Verleden	N	
3. Escalatie van lichamenlijk/ seksueel geweld of dreigementen/ gedachten of intenties Lichamenlijk/ seksueel geweld of dreigementen/ gedachten/ plannen zijn in de loop der tijd in frequentie of in ernst toegenomen	Afgelopen jaar	J	dreigt een Turk de opdracht te geven haar te doden; ook lichamenlijk geweld tegen de nieuwe partner van het slachtoffer
	Verleden	N	
4. Schending van voorwaarden of toezicht Hieronder wordt verstaan: schending van voorwaarden zoals huis-, contact- en straatverbod, reclasseringstoezicht, dat is opgelegd vanwege huiselijk geweld of ter voorkoming van huiselijk geweld Arrestatie(s) betrekking hebbend op huidig of eerdere delict(en) → codeer als 'J' Schending(en) die niet leiden tot arrestatie(s) → codeer als '?'	Afgelopen jaar	N	
	Verleden	N	
5. Negatieve opvattingen aangaande huiselijk geweld Sociale, politieke, religieuze, culturele, subculturele of persoonlijke overtuigingen en waarden die het mishandelende-, controlerende- en gewelddadige gedrag bevorderen, vergoelijken, rechtvaardigen of minimaliseren. Hieronder vallen seksuele jaloezie of bezitsdrang Hieronder vallen: ontkenning van alle of veel van de eerder gepleegde delicten, ontkenning van persoonlijke verantwoordelijkheid voor veel of alle delicten (bijv., slachtoffer of anderen de schuld geven) of ontkenning van de ernstige gevolgen van veel of alle gepleegde delicten (bijv., zegt dat het slachtoffer geen lichamenlijke verwondingen heeft opgelopen)	Afgelopen jaar	J	dader is jaloeers op nieuwe partner van zijn ex-vriendin; hij ontkent een deel van de delicten; geeft zijn ex-vriendin de schuld van zijn agressie
	Verleden	?	
Psychosociale aanpassing		(X,J,?,N)	Motivatie
6. Andere ernstige delicten Veroordeeld voor of verdacht van delicten NIET gerelateerd aan huiselijk geweld Hieronder wordt verstaan: daadwerkelijk of een poging tot lichamenlijk of seksueel geweld, inclusief gebruik van wapens tegen familieleden (anders dan intieme partners), bekenden of vreemden Hieronder wordt verstaan: vermogensdelicten, verstoring van de openbare orde, alcohol- en drugsgerelateerde delicten en schending van voorwaarden (bijv. contactverbod, reclasseringsvoorwaarden, etc.) Minder ernstige criminaliteit → codeer als '?'	Afgelopen jaar	N	
	Verleden	J	diefstal met inbraak
7. Relatieproblemen Scheiding van de partner of extreme conflicten over de status van de relatie Codeer ongeacht of het conflict het gevolg was van het huidige delict.	Afgelopen jaar	J	pleger weigert het verbreken van de relatie te aanvaarden
	Verleden	J	
8. Problemen met betrekking tot werk en/of financiën Chronische werkeloosheid, onstabiel werk of aanzienlijke financiële moeilijkheden	Afgelopen jaar	J	werkeloos geworden
	Verleden	N	
9. Middelenmisbruik Ernstige problemen met het gebruik van drugs, alcohol of voorgeschreven medicatie die leiden tot aantasting van het sociaal functioneren (bijv., wat betreft gezondheid, relaties, werk, of juridische problemen)	Afgelopen jaar	?	pleger beweert zelf maar beperkt hasj te gebruiken. Volgens het slachtoffer en andere getuigen is dit meer.
	Verleden	?	idem

10. Psychische stoornis Aanwijzingen voor een psychische stoornis (bijv., wanen, hallucinaties, manie, dementie, depressieve of angststoornis) Aanwijzingen voor een persoonlijkheidsstoornis (bijv., chronische boosheid, impulsiviteit of instabiliteit in stemming en/of gedrag) Aanwijzingen voor suïcidale dreigingen, gedachten of intenties (bijv., gedachten, drang of plannen gericht op suïcide of zelfbeschadiging) Heeft psychiatrische of psychologische hulp ontvangen, zoals medicatie en gesprekken Cliënt rapporteert symptomen te ervaren ☐ Definitief: gecodeerd op basis van huidige of vroegere psychologische/ psychiatrische rapportage ☒ Voorlopig: verwijst cliënt voor nader onderzoek naar psycholoog/ psychiater	Afgelopen jaar	?	vermoeden van persoonlijkheidspathologie is aanwezig, omdat pleger zijn agressie slecht onder controle heeft en verhoogd krenkbaar is
	Verleden	?	
Kwetsbaarheid van het slachtoffer		(X,J,?,N)	Motivatie
11. Inconsistent gedrag en/ of houding ten opzichte van de dader Neemt direct of indirect contact op met de dader Geeft 'dubbele boodschappen' Bagatelliseert of ontkent de delicten van de dader Legt de schuld bij zichzelf Vindt dat de delicten van de dader ten dele gerechtvaardigd zijn	Afgelopen jaar	N	slachtoffer heeft een nieuwe vriend
12. Extreme angst voor de dader De mate van angst bij het slachtoffer belemmert het zelfbeschermende gedrag Is doodsbang, in paniek, getraumatiseerd Bij confrontatie met de dader verzuimt het slachtoffer om het afgesproken veiligheidsplan te volgen	Afgelopen jaar	J	zij is bang dat hij hen zal vermoorden
13. Onvoldoende toegang tot hulpbronnen Het slachtoffer heeft onvoldoende kennis, mogelijkheden of motivatie om toegang te krijgen tot beschermende bronnen Niet bewust van wetten, rechten, organisaties Twijfelt over het gebruik van hulpbronnen Minimaal contact met vrienden en familie Beperkte sociale vaardigheden	Afgelopen jaar	N	
14. Onveilige woonsituatie Onvoldoende fysieke veiligheid op het werk of thuis Afwezigheid van steun van anderen op het werk of thuis Onveilige omstandigheden tijdens verplaatsing / vervoer Hulpdiensten onvoldoende beschikbaar in geval van nood	Afgelopen jaar	?	onduidelijk of haar huis voldoende veilig is, omdat de ex-partner daar regelmatig verschijnt
15. Persoonlijke problemen Persoonlijke problemen van het slachtoffer belemmeren zelfbeschermend gedrag Werk- of financiële problemen Juridische problemen Psychische problemen Problemen met middelenmisbruik	Afgelopen jaar	N	
Andere overwegingen		(X,J,?,N)	Motivatie
→ er wonen twee kinderen van haar huidige partner in huis	Afgelopen jaar	J	
	Verleden		
Het risico voor partner(s) als er geen interventie plaatsvindt <i>Omcirkel Laag (L), Matig (M), of Hoog (H)</i>			
Onmiddellijk risico <i>Binnen 2 maanden</i>	L M <u>H</u>		
Lange termijn risico <i>≥ 2 maanden</i>	L M <u>H</u>		
Risico van extreem ernstig, c.q. dodelijk geweld	L <u>M</u> H		
Beschrijf aard van de risico's en risicohanteringsplan: De dader zal haar blijven stalken en bedreigen, omdat hij haar kennelijk terug wil hebben. Extreem ernstig zal het waarschijnlijk niet worden omdat hij ook bij de deken-incidenten in het verleden haar niet daadwerkelijk heeft verstuikt. Gezien dat de huidige situatie van stalking en bedreigingen al langere tijd bestaat, en hij zich niet laat afschrikken door een waarschuwing van de politie, is een contact- en straatverbod wenselijk. Daarnaast is een daderbehandeling, gericht op de persoonlijkheids- en agressieproblematiek noodzakelijk, om recidive in de toekomst te voorkomen.			
De B-SAFER is ontwikkeld door P.R. Kropp, S.D. Hart, H. Belfrage (2005). © British Columbia Institute against Family Violence. www.bcifv.org . Nederlandse geautoriseerde vertaling: C. de Ruiter (2009).			

Auteur

- Corine de Ruiter, PhD, Professor of Forensic Psychology, Forensic Psychology section Faculty of Psychology & Neuroscience, Maastricht University

Literatuur

- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2003). *The psychology of criminal conduct* (3rd ed.). Cincinnati, OH US: Anderson Publishing Co.
- Babcock, J. C., & Steiner, R. (1999). The relationship between treatment, incarceration, and recidivism of battering: A program evaluation of Seattle's coordinated community response to domestic violence. *Journal of Family Psychology*, 13, 46-59.
- Dunford, F. W. (2000). The San Diego Navy experiment: An assessment of interventions for men who assault their wives. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 468-476.
- Hendricks, B., Werner, T., Shipway, L., & Turinetti, G. J. (2006). Recidivism among spousal abusers: Predictions and program evaluation. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, 703-716.
- Holtzworth-Munroe, A., & Meehan, J. C. (2004). Typologies of men who are maritally violent: Scientific and clinical implications. *Journal of Interpersonal Violence*, 19, 1369-1389.
- Holtzworth-Munroe, A., Meehan, J. C., Herron, K., Rehman, U., & Stuart, G. L. (2000). Testing the Holtzworth-Munroe and Stuart (1994) batterer typology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 1000-1019.
- Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G. L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116, 476-497.
- Johnson, R., Gilchrist, E., Beech, A. R., Weston, S., Takriti, R., & Freeman, R. (2006). A psychometric typology of U.K. domestic violence offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, 1270-1285.
- Korf, D. J., Meulenbeek, H., Mot, E., & Brandt, T., van den. (1997). *Economic costs of domestic violence against women*. Utrecht: Dutch Foundation of Women's Shelters.
- Kropp, P. R., Hart, S. D., & Belfrage, H. (2005). *The Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER): User manual*. Vancouver, Canada: ProActive ReSolutions Inc.
- Langhinrichsen-Rohling, J., Huss, M. T., & Ramsey, S. (2000). The clinical utility of batterer typologies. *Journal of Family Violence*, 15, 37-54.
- Ministerie van Justitie. (2002). *Privé geweld – publieke zaak: Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld*. Den Haag: Hega Offset.
- Murphy, C. M., & Eckhardt, C. I. (2005). *Treating the abusive partner: An individualized cognitive-behavioral approach*. New York, NY US: Guilford Press.
- Ruiter, C., de (2009). *B-SAFER: Gestructureerde beoordeling van het risico van relationeel geweld*. Maastricht University: C. de Ruiter. Zie: www.corinederuiter.eu.
- Shepard, M. F., Falk, D. R., & Elliott, B. A. (2002). Enhancing coordinated community responses to reduce recidivism in cases of domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 551-569.
- Tweed, R. G., & Dutton, D. G. (1998). A comparison of impulsive and instrumental subgroups of batterers. *Violence and Victims*, 13, 217-230.
- Van Dijk, T., Flight, S., Oppenhuis, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: Aard, omvang en hulpverlening*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Van Horn, J., Scholing, A., & Mulder, J. (1997). *Recidive bij plegers van partnergeweld*. Tijdschrift voor Criminologie, 48, 331-344.
- Vinke, A., Vogelvang, B., Erfmeijer, L., Veltkamp, E., & Bruggeman, M. (2004). *RISc: Recidive Inschattings Schalen*. Handleiding. Woerden: Adviesbureau van Montfoort.
- Waltz, J., Babcock, J. C., Jacobson, N. S., & Gottman, J. M. (2000). Testing a typology of batterers. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 658-669.
- Wooldredge, J., & Thistlewaite, A. (2002). Reconsidering domestic violence recidivism: Conditioned effects of legal controls by individual and aggregate levels of stake in conformity. *Journal of Quantitative Criminology*, 18, 45-70.

NIEUW OPLEIDINGSAANBOD:

- Profielopleidingen eerstelijns-, forensisch en verslavingspsycholoog
- Basisopleiding psycholoog-mediator NIP
- Specialisatieopleiding psycholoog-family mediation NIP
- Opleiding NVVS consulent seksuele gezondheid
- Postmaster opleiding (SG)LVG
- Cursussen werken met ouderen

2 dec
Persoonlijkheids-
stoornissen
bij ouderen

16 dec
Superviseren

21 dec
Gehechtheid
en trauma

CONGRESSEN
EN BIJEEN-
KOMSTEN

Vraag het programmaboek 2011-2012 aan:
www.rinogroep.nl/gzpsychologie

St. Jacobsstraat 12-14 | 3511 BS Utrecht | T (030) 230 84 50 | E infodeskBNS@rinogroep.nl

MENSENKENNIS